

Juozo Miltinio dramos teatras ruošiasi premjerai – spektaklį „Provokatoriai“ pagal Sławomiro Mrożeko pjesę režisuoja Rimantas Teresas. Šio menininko Panevėžyje pristatyti nereikia – jo vaidmenys teatro scenoje matomi beveik keturiasdešimt metų, tad kaip aktorius jis puikiai žinomas.

Režisūra R. Teresą domino dar prieš vaidybos studijas. Vėliau, pasirinkęs aktorius kelią, profesionaliai režisuoti jis pradėjo prieš tris dešimtmečius. Pirmasis spektaklis – Carlo Colodi „Pinokio išdaigos“ – 1989 metais buvo apdovanotas Respublikine premija už geriausią vaikišką spektaklį. Nuo to laiko šis menininkas sukūrė keturiolika darbų ne tik Panevėžyje, bet ir Vilniaus, Liepojos (Latvija) bei Gabrovo (Bulgarija) teatrų scenose.

Šiuo metu režisierius kuria dviejų dalių komediją „Provokatoriai“ pagal žymaus lenkų dramaturgo pjesę „Policija“ ir žiūrovus į pasaulį kviečia pažvelgti ciniškai, lyriškai bei su šypsena. Vaidmenis šiame spektaklyje ruošia aktoriai Giedrius Arlauskas, Jonas Čepulis, Emilis Pavilionis, Toma Razmislavičiūtė-Juodė, Gintautas Žiogas. Tarp spektaklio repeticijų aktorius grimerinėje R. Teresas papasakojo apie jo režisūrinį kelią, pažintį su S. Mrożeko kūryba, būsimą spektaklį, mėgstamus menininkus ir kasdienį kūrybinį darbą.

Kaip jūs, patyręs aktorius, nusprendėte grįžti prie režisūros?

Poreikį pasiūlyti savo viziją teatre jaučiau nuo pat pradžių. Mėginti statyti spektaklius skatino ir principas, kurio laikaisi bei rekomenduoju kitiems, – prieš ką nors kritikuodamas imk ir padaryk pats. Jau seniai norėjau kažką pastatyti, nes apie 15 metų mūsų teatre nieko nestačiau. Paskutinis mano darbas buvo prieš trejetą metų Vilniuje – Vytauto Kernagio fondui kūrėme spektaklį „Sriuba“ pagal Mikalojaus Vilučio esė (Vytauto V. Landsbergio inscenizacija). Tai buvo nuostabus laikas, apie tris mėnesius su Gediminu Storpirščiu gražiai dirbome visokiose keistose erdvėse. Neseniai teatro meno vadovas pakvietė siūlyti savo meninius projektus, tad ir pasiūliau spektaklį pagal S. Mrożeko dramaturgiją.

Kodėl pasirinkote būtent šį tekstą – pačią pirmąją S. Mrożeko pjesę, parašytą pokario metais apie išgalvotą tvirtos rankos valstybę?

Perskaityti S. Mrożeko „Policiją“ žurnale „Užsienio literatūra“ („Inostrannaja literatura“) pasiūlė eseistas, poetas, buvęs teatro literatūrinės dalies vedėjas Giedrius Gabrėnas. Tai buvo 1987 metai, S. Mrożeką aš jau žinojau, buvau skaitęs jo „Atvirą jūrą“, „Lapino medžioklę“, „Kuprių“, „Portretą“, bet ši pjesė manęs nesudomino. Pradėjęs skaityti, supratau – čia mano! Domėjausi diktatoriškomis, totalitarinėmis valstybėmis, didelę sąmoningo gyvenimo dalį praleidau sovietinėje sistemoje, būdamas politinio kalinio anūkas. Suvokiau, kaip veikia sistema, mačiau ir kas yra slaptoji policija, žinojau, kaip verbuoja

sovietinė armija. Net ir vėliau, kai perskaičiau daugiau panašių autorių, vis norėjau pastatyti būtent „Policiją“. Prieš dvidešimt metų sukūriau spektaklį pagal S. Mrożeko „Atvirą jūrą“. Jį pripažino ir kritikai, ir kolegos, bet žiūrovai nepriėmė, nes buvo per anksti.

O ar nemanote, kad „Policija“ gali būti per vėlai?

Per kelis dešimtečius mūsų policija pasikeitė, tačiau S. Mrożeko pjesė tebėra labai aktuali. Dauguma šių dienų valstybių vadinamos demokratinėmis, taip pat ir mūsų. Nors daugelyje jų viešai deklaruojama minties laisvė, žmogus vis tiek taikosi prie sistemos, jo prašoma pranešti apie viešosios tvarkos pažeidėjus, o slaptoji policija ieško valstybės priešų. Valstybės vadovai tebevartoja karinę retoriką, o tarnautojai kabinetų sienas puošia valstybės vadovų portretais. Tad pjesėje matau daug šios dienos.

Kaip nusakytumėte būsimo spektaklio žanrą?

Mrożeko kūrinys – realistiška absurdo pjesė. Ji parašyta 1958 metais, praėjus dvejiems metams po Vengrijos įvykių, kai Varšuvos pakto blokas įvedė karinius dalinius į Budapeštą. Dramaturgas tai užkodavo neįvardindamas, apie kokią valstybę kalba. Išangoje autorius prašo mažiau teatralumo. Jis parašė, kad kūrinys yra drama, turėdamas omenyje, jog kiekvienas veikėjas pjesėje išgyvena savo dramą. Visgi spektaklis bus ironiška drama, o kiekviena situacija diktuos savo žanrą. Tiesa, nenoriu „Provokatorių“ paversti nei grynu grotesku, nei farsu, nei atvira komedija ir ieškau, kaip atskleisti Mrożeko sukurtos situacijos absurdiškumą. Mėgstu Eugène Ionesco, Samuelį Beckettą, bet į sceną perkelti absurda nėra lengva.

Jūs puikiai pažįstate J. Miltinio dramatos teatro aktorius. Kodėl į komandą pakvietėte būtent šiuos žmones?

Tai – žmonės, kuriais pasitikiu. Aš juos stebiu nuo pat atėjimo, G. Žiogą mačiau dar anksčiau, kai jis su draugais parodė ištrauką pagal Oskarą Wilde'ą Jaunų dramaturgų konkurse. Jie visi talentingi ir, svarbiausia, noriai dirba. Norėčiau, kad paskutiniu metu teatre daug naujų vaidmenų sukūręs Emilis (akt. Emilis Pavilionis – M.J.) pabėgtų nuo savo braižo, scenoje pamatytume jį kitoki. Todėl jis bus senas generolas. Dar prie šio spektaklio dirba ir scenografas bei kostiumų dailininkas Sergėjus Bocullo. Esame geri draugai, puikiai vienas kitą suprantame. Jis yra aukščiausios klasės profesionalas, turi humoro jausmą ir kritinį požiūrį į savo bei kitų darbą.

Kokius meninius tikslus keliate komandai ir sau?

Mano tikslas yra atverti pjesę ir kad visi – žiūrovai, aktoriai ir aš – iš to turėtume atradimo džiaugsmo. Pačiam įdomu, ar pavyks, ar sugebėsiu, nes S. Mrożekas yra sukta dramaturgas. Man svarbu, kad beprovokuodami ir provokacijomis bežaisdami pjesės veikėjai pamiršta, jog jie griaua sistemą. Galiausiai jie supranta, kad pagrindas iš po kojų išmuštas, kad nieko nebeliks – nei jų, nei valstybės. Tada nebebus nei politikos, nei etikos.

Režisieriaus profesiją pažįstate iš dviejų perspektyvų. Kaip dirbate?

Teatro struktūra yra tokia, kad apie 80% režisieriaus darbo teka organizavimui, o kūrybai lieka apie 20%, jeigu menininkas geba organizuoti kūrybinį procesą ir turi talentingus aktorius, bendraminčius. Kartais nereikia net tų bendraminčių, užtenka kritiško kolegų požiūrio, klausimų „kodėl?“. Tiesa, repetuojant scenoje tokie klausimai trukdo laiką, todėl mėgstu tokius klausimus po repetacijos, kai atsisėdame analizuoti, ką darome. Pastebiu, kaip tuščiai eikvojame labai brangų laiką besiginčydamis su režisieriumi darbo scenoje metu. Visada sakau: jeigu nežinome – pabandome, nes teatras yra veiksmas, teatras – tai bandyti, klysti ir atrasti kažkokią formą, – nereikia tuščiai kalbėti. Kai bandome ir neišėina, grįžkime prie seno varianto, nagrinėkime, dėliokimės, o pasitikrinti galima dirbant scenoje, veiksmo metu. Kai dirbu kaip režisierius, man patinka, kai aktoriai siūlo ir leidžia sau klysti. Kai pats dirbu kaip aktorius, mėgstu režisierius, kurie leidžia man bandyti ir klysti, kad galiausiai atrasčiau.

Kas yra, jūsų požiūriu, geras teatras?

Geras teatras pirmiausia – geras režisierius. Kas yra geriausi pasaulio režisieriai? Kaligula, Neronas, Napoleonas, Musolinis ir kiti... Juokauju S. Mrożeko dvasioje. Iš tikrųjų man svarbu, kad spektaklis mane nustebintų, pamatyčiau, jog galima dar ir taip padaryti. Man patinka kai kurie Jono Vaitkaus, Rimo Tumino, Eimunto Nekrošiaus, Oskaro Koršunovo darbai, Rolando Atkočiūno teatras, kurį mačiau Latvijoje. Artūro Areimos spektakliuose man patinka provokacija gerąja to žodžio prasme, jis meistriškai ją įvaldęs. Yra daug jaunų režisierių, kuriuos vertinu, bet dar turėtume palaukti jų brandos.

Spektaklio „Provokatoriai“ pagal S. Mrożeko pjesę „Policija“ premjera Juozo Miltinio dramatos teatre vyks lapkričio 7, 8, 9 dienomis.

Spektaklio kūrybinė komanda: režisierius R. Teresas, scenografas ir kostiumų dailininkas Sergėjus Bocullo, video menininkas Paulius Jakubėnas, vaidina G. Arlauskas, J. Čepulis, E. Pavilionis, T. Razmislavičiūtė-Juodė, G. Žiogas.

Interviu parengė Monika Jašinskaitė.

Fotografija: A.Gudas.

Rimantas Teresas: teatras yra veiksmas

Rimantas Teresas: teatras yra veiksmas

Rimantas Teresas: teatras yra veiksmas

Rimantas Teresas: teatras yra veiksmas

